

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 421/2014-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. augusta 2014 predbežne prerokoval návrh D. M., zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Rokašom, Advokátska kancelária Prosman a Pavlovič, s. r. o., Hlavná 31, Trnava, na preskúmanie rozhodnutia Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre nezlučiteľnosť funkcií sp. zn. VP/03/13-K z 23. mája 2013, za účasti Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre nezlučiteľnosť funkcií, a takto

r o z h o d o l :

Návrh D. M. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnený.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 9. augusta 2013 faxom a 12. augusta 2013 poštou doručený návrh D. M. (ďalej len „navrhovateľ“) na preskúmanie rozhodnutia Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre nezlučiteľnosť funkcií (ďalej len „výbor“) sp. zn. VP/03/13-K z 23. mája 2013.

Z návrhu a jeho príloh vyplýva, že rozhodnutím sp. zn. VP/03/13-K z 23. mája 2013 výbor uložil navrhovateľovi ako verejnému funkcionárovi, členovi predstavenstva Národnej diaľničnej spoločnosti, a. s. (ďalej len „dotknutá akciová spoločnosť“), pokutu v sume zodpovedajúcej 12-násobku jeho mesačnému platu verejného funkcionára, a to ako sankciu za to, že navrhovateľ ako verejný funkcionár uzatvoril v mene dotknutej akciovej spoločnosti (poistník) s Allianz – Slovenskou poisťovňou, a. s., a spol. (poisťovateľ) poisťnú zmluvu č. 411 014 546 z 5. júna 2012 o „*Poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi orgánov spoločnosti*“ (ďalej len „dotknutá poisťná zmluva“), čím mal podľa konštatovania výboru porušiť ustanovenie čl. 4 ods. 1 a 2 písm. a) ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení ústavného zákona č. 545/2005 Z. z. (ďalej aj „ústavný zákon o ochrane verejného záujmu“) tým, že uprednostnil osobný záujem pred verejným záujmom, pretože predmetná poisťná zmluva umožňovala poisťné plnenie v jeho vlastný prospech.

V návrhu podanom ústavnému súdu navrhovateľ uviedol, že napádané rozhodnutie výboru považuje za nezákonné z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci a tiež z dôvodu, že podľa jeho názoru je založené na nepresných, tendenčných a účelových skutočnostiach. Svoje stanovisko navrhovateľ argumentačne odôvodňuje aj tým, že podľa jeho názoru výbor nezohľadnil význam a všeobecnú povahu poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi orgánov spoločnosti, ktorého cieľom je v prvom rade chrániť majetok spoločnosti, pričom v tejto súvislosti navrhovateľ poukázal na to, že poisťné podmienky obsiahnuté v dotknutej poisťnej zmluve sú štandardnými, všeobecnými poisťnými podmienkami na slovenskom poisťnom trhu, ktoré poskytujú jednotliví poisťovatelia pre daný typ poistenia, pričom súčasne zdôraznil, že v osobitných dojednaniach obsiahnutých v dotknutej poisťnej zmluve boli oproti týmto všeobecným podmienkam v záujme dotknutej akciovej spoločnosti dojednané tieto poisťné podmienky vo výhodnejšom rozsahu. Navrhovateľ tiež zdôraznil, že daný typ poistenia majú uzavreté aj iné podniky s majetkovou účasťou štátu, pričom takéto zmluvy uzatvárala dotknutá akciová spoločnosť aj v minulosti, pričom až do doby jej nedávnej medializácie žiadny zodpovedný subjekt nezistil a nekonštatoval jej nezákonnosť. Napokon navrhovateľ zdôraznil, že on nemal z uzatvorenia dotknutej poisťnej zmluvy žiadny majetkový prospech

a že táto bola uzavretá výhradne vo verejnom záujme s cieľom zabezpečiť ochranu majetku dotknutej akciovej spoločnosti, a tým aj ochranu majetku akcionára (štátu) v prípadoch, keď by na úhradu jej záväzkov nemusel postačovať majetok poistených osôb. Okrem toho podľa navrhovateľa výbor nezohľadnil, že dotknutá poisťovňa bola výsledkom verejného obstarávania, na schválení súťažných podkladov ktorého sa on nepodieľal. V neposlednom rade navrhovateľ konštatoval, že napádané rozhodnutie výboru považuje za nezákonné aj z dôvodu procesných pochybení výboru v procese jeho prijímania, pretože zatiaľ čo z napádaného rozhodnutia vyplýva, že bolo výborom prijaté 23. mája 2013, tak z jeho odôvodnenia má vyplývať, že údaje o výške platu navrhovateľa pre účely určenia sumy jemu ukladanej sankcie výbor zisťoval až po tomto dátume, a to až 10. júna 2013.

Navrhovateľ v návrhu okrem iného uviedol:

«Navrhovateľ má, aj s prihliadnutím na vyjadrenia niektorých členov Výboru po vydaní Rozhodnutia, za to, že Rozhodnutie Výboru vychádza z nedostatočne zisteného stavu a právneho posúdenia, keď Výbor, resp. jeho členovia, napriek v tom čase vydanému Rozhodnutiu v rozpore s uzavretou Poistnou zmluvou medzi iným deklarovali, že Poistná zmluva kryje aj pokuty udelené poisteným, ibaže by poisťovňa preukázala úmyselné konanie alebo aj zodpovednosť osôb v súvislosti s pádom mosta v Kurimanoch (pričom takáto zodpovednosť je uvedená vo výlukách podľa Poistnej zmluvy). Z uvedeného vyplýva, že Výbor napriek vydanému Rozhodnutiu právne nesprávne posúdil Poistnú zmluvu, na základe čoho vyvodil závery uvedené v Rozhodnutí.

Zároveň navrhovateľ uvádza, že Rozhodnutie vychádza z tendenčných záujmov a názorov niektorých členov Výboru, ktoré sa v priebehu riešenia prípadu primerane prispôbovali potrebám, aby vyvolávali všeobecný záujem a publicitu. Navrhovateľ má za to, že členovia Výboru nerozhodovali nestranne a nezaujato, ale pod vplyvom nepravdivých informácií pertraktovaných v masovokomunikačných prostriedkoch, na základe čoho má za to, že Rozhodnutie je nezákonné, pretože odporuje skutkovému právnemu stavu. ...

V prípade deklarovaného porušenia ust. čl. 4 ods. 1 Zákona by podmienkou porušenia tohto ustanovenia zo strany navrhovateľa bolo uprednostnenie osobného záujmu navrhovateľa pred verejným záujmom pri výkone svojej funkcie, tzn. že by navrhovateľ

alebo jemu blízka osoba musela získať záujem prinášajúci im majetkový prospech alebo iný prospech, pričom tento osobný záujem by bol vo vzťahu k verejnému záujmu primárny, a teda by bol navrhovateľom sledovaný úmyselne. ...

V rozhodnutí Výbor žiadnym spôsobom nepreukázal, že by navrhovateľ využil svoje postavenie na získanie výhody pre seba alebo iných osôb, navyše navrhovateľ ako člen štatutárneho orgánu spoločnosti NDS je povinný v súlade s ust. § 194 Obchodného zákonníka konať s odbornou starostlivosťou, preto navrhovateľ tak, ako opakovane tvrdil, tvrdí, že uzavretie Poistnej zmluvy smeruje k ochrane verejného záujmu, keď v prípade vzniku škody by majetok poisteného nemusel stačiť na náhradu škody. V prípade vzniku takejto situácie by mohlo byť voči navrhovateľovi argumentované, že nekonal s odbornou starostlivosťou, keď by Poistná zmluva nekryla uvedené riziká, čoho dôsledkom by bola škoda na majetku spoločnosti NDS. ...

Navrhovateľ má za to, že Poistná zmluva tak, ako je dohodnutá chráni spoločnosť NDS a nie záujmy navrhovateľa tak ako to tvrdí Výbor, aj keď obsahuje poistenie nákladov na obhajobu v trestnom stíhaní, príp. náklady na styk s verejnosťou a zachovanie dobrého mena.

Tak ako je to aj v prípade hľadania zodpovednosti za porušenie Zákona na strane navrhovateľa, spoločnosť NDS bola a je v masovokomunikačných prostriedkoch prezentovaná ako spoločnosť, ktorá „uzatvára miliónové zmluvy, ktoré kryjú osobnú zodpovednosť zamestnancov“, preto aj na tomto príklade možno konštatovať, že zabezpečenie ochrany dobrého mena poisteného znamená ochranu dobrého mena spoločnosti NDS, príp. iného poistníka, pretože poistenej fyzickej osobe nemusí íť s prihliadnutím na súvisiace náklady záujem na ochrane svojho dobrého mena, čo by v konečnom dôsledku znamenalo aj negatívnu informáciu o poistníkovi.

Taktiež v súvislosti s prípadným trestným stíhaním, možno konštatovať, že v prípade trestného stíhania poisteného a jeho prípadného právoplatného odsúdenia z dôvodu, že nebol právne zastúpený, resp. nebol vhodne zastúpený, by tým bola daná zodpovednosť poisteného, čo by v prípade navrhovateľa ako člena štatutárneho orgánu znamenalo, že jeho protiprávne konanie v mene spoločnosti NDS mohlo spôsobiť škodu, ktorú by v konečnom dôsledku znášala spoločnosť NDS, pričom jej následný regres voči navrhovateľovi by mohol byť z dôvodu obmedzeného rozsahu jeho majetku nemožný.

Na základe vyššie uvedeného navrhovateľ opakovane uvádza, že svojim konaním chránil verejný záujem a má za to, že jeho konanie nebolo v rozpore s ust. Zákona, ako aj iných všeobecne záväzných predpisov a z uzavretia Poistnej zmluvy pre neho nevyplývala žiadna výhoda alebo prospech.»

Vzhľadom na uvedené sa navrhovateľ domáha, aby ústavný súd vydal nález, „ktorým rozhodnutie Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre nezlučiteľnosť funkcií zo dňa 23.5.2013, číslo rozhodnutia: VP/03/13-K, zruší“.

Súčasne sa navrhovateľ domáhal, aby mu ústavný súd priznal úhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

II.

Podľa čl. 10 ods. 2 ústavného zákona o ochrane verejného záujmu dotknutý verejný funkcionár môže podať návrh na preskúmanie rozhodnutia výboru na ústavný súd v lehote 30 dní odo dňa doručenia rozhodnutia podľa odseku 1, ktorým bola vyslovená strata mandátu alebo funkcie, alebo do 30 dní odo dňa doručenia rozhodnutia podľa čl. 9 ods. 10 ústavného zákona o ochrane verejného záujmu, ktorým bolo rozhodnuté o pokute voči verejnému funkcionárovi. Podanie návrhu na preskúmanie rozhodnutia výboru má odkladný účinok. Ústavný súd rozhodne o tomto návrhu do 60 dní odo dňa jeho doručenia. Konanie o preskúmaní takéhoto rozhodnutia pred ústavným súdom upravujú ustanovenia zákona. Rozhodnutie ústavného súdu je konečné okrem rozhodnutia podľa čl. 12 ods. 2.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach,

na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom konania ústavného súdu (§ 73b ods. 3 zákona o ústavnom súde) v konaní o preskúmanie rozhodnutia výboru vo veci ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov je preskúmanie resp. zistenie, či konanie navrhovateľa ako verejného funkcionára bolo alebo nebolo v rozpore s dotknutými ustanoveniami ústavného zákona o ochrane verejného záujmu, teda či povinnosti verejného funkcionára vyplývajúce mu z čl. 4 ods. 1 a 2 písm. a) ústavného zákona o ochrane verejného záujmu porušil alebo neporušil.

Podľa čl. 4 ods. 1 ústavného zákona o ochrane verejného záujmu verejný funkcionár je povinný pri výkone svojej funkcie presadzovať a chrániť verejný záujem. Pri výkone svojej funkcie verejný funkcionár nesmie uprednostniť osobný záujem pred verejným záujmom.

Podľa čl. 4 ods. 2 písm. a) ústavného zákona o ochrane verejného záujmu verejný funkcionár sa musí pri výkone svojej funkcie zdržať všetkého, čo môže byť v rozpore s týmto ústavným zákonom. Na tento účel verejný funkcionár nesmie využívať svoju funkciu, právomoci z nej vyplývajúce a informácie nadobudnuté pri jej výkone alebo v súvislosti s jej výkonom na získavanie výhod vo svoj prospech, v prospech jemu blízkych osôb ani iných fyzických osôb alebo právnických osôb; to sa nevzťahuje na činnosť alebo úlohu, ktorá vyplýva verejnému funkcionárovi z výkonu jeho funkcie.

Výbor svoje rozhodnutie, ktorého preskúmania sa navrhovateľ domáha, odôvodnil takto:

«Výbor sa v konaní oboznámil s textom poistnej zmluvy, písomným znením informácie predsedu výboru zo dňa 4. decembra 2012, ako i s vyjadrením verejného funkcionára zo dňa 19. februára 2013. Na základe týchto podkladov sa výbor nestotožnil

s tvrdením verejného funkcionára a s jeho kvalifikáciou inak nesporného skutkového stavu. Výbor rozhodol, že zo strany verejného funkcionára išlo o porušenie čl. 4 ods. 1 a 2 písm. a) ústavného zákona.

Z hľadiska skutkového stavu je nesporné, že podľa uvedenej poisťnej zmluvy č. 411 014 546 ňou verejný funkcionár D. M. poistil aj vlastnú osobu v plnom rozsahu rizík krytých poisťnou zmluvou, a to za prostriedky akciovej spoločnosti Národná diaľničná spoločnosť, ktorá je v 100%-nom vlastníctve štátu.

Podľa poisťnej zmluvy zahŕňal rozsah poistenia (i) poistenie členov orgánov spoločnosti a riadiacich zamestnancov spoločnosti, (ii) poistenie náhrady spoločnosti, (iii) poistenie nákladov obhajoby, súdnych trov, trov mimosúdneho vyrovnania a (iv) poistenie nákladov na styk s verejnosťou a zachovanie dobrého mena.

Rozsah poistenia tak kryl nielen poistenie náhrady spoločnosti, ale aj osobné, individuálne náklady členov orgánov a vedúcich zamestnancov spoločnosti. Je potrebné poukázať napríklad na dve ďalšie ustanovenia poisťnej zmluvy, kde sú súčasťou poistenia plnenia, ktoré sa týkajú výhradne členov orgánov ako fyzických osôb. Konkrétne:

- poistenie nákladov na obhajobu aj v trestnom stíhaní (článok 2-22 písm. a) všeobecných poisťných podmienok uvádza, že náklady obhajoby zahŕňajú náklady obhajoby poisteného v prípravnom konaní, a pred súdom v trestnom konaní vedenom proti nemu, ak je vedené v súvislosti s nárokom na náhradu škody, a rovnaká formulácia je uvedená aj v bode 7 písm. a) osobitných dojednaní). Keďže sa predmetné ustanovenie uvádza aj v osobitných dojednaniach dojednaných individuálne, nemôže ísť o žiadne prehliadnutie, ale o úmysel.

- náklady na styk s verejnosťou a zachovanie dobrého mena sa výslovne týkajú nie dobrého mena právnickej osoby, ale poistených členov orgánov spoločnosti (článok 2-21 všeobecných poisťných podmienok, ako aj bod 9 osobitných dojednaní). Keďže sa toto ustanovenie uvádza aj v osobitných dojednaniach, dojednaných individuálne (bod 9), opäť nemôže ísť o žiadne prehliadnutie, ale o úmysel.

V oboch prípadoch ide o náklady, ktoré by pri absencii poistenia plne znášala poistená fyzická osoba a nie spoločnosť. Nemožno preto argumentovať, že by tieto dojednania akýmkoľvek spôsobom chránili spoločnosť, ako to vo svojom stanovisku vo všeobecnosti uviedol verejný funkcionár.

Tomuto konštatovaniu nasvedčuje skutočnosť, že bolo možné pri uzatváraní takýchto poisťných zmlúv oddeliť individuálne plnenie v prospech (na ochranu) pracovníka poistenej spoločnosti od celkového plnenia, v prospech samotnej poistenej spoločnosti. Napríklad rovnaký poisťovateľ v inej poisťnej zmluve o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi orgánov spoločnosti č. 411 016 472 uzavretej medzi Vodohospodárskou výstavbou š. p. Bratislava a Allianz Slovenská poisťovňa, a. s. Bratislava zo dňa 28.2.2013 poisťné za jednotlivé časti poisťnej zmluvy finančne rozdeľuje a následne tie, ktoré poisťujú individuálnu ochranu si hradia vedúci pracovníci zrážkou zo mzdy (nie je uhradené ich zamestnávateľom).

Pri posudzovaní uprednostnenia osobného záujmu nad verejným, sa treba zaoberať obchodnoprávnymi aj pracovnoprávnymi aspektmi veci vzhľadom na to, že verejný funkcionár je nielen členom orgánu spoločnosti, ale aj jej zamestnancom.

Vo vzťahu k obchodnoprávnym aspektom ide predovšetkým o § 194 ods. 5 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej „obchodný zákonník“), podľa ktorého sú členovia predstavenstva povinní vykonávať svoju pôsobnosť s náležitou starostlivosťou, ktorá zahŕňa povinnosť vykonávať ju s odbornou starostlivosťou, a v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej akcionárov. Najmä sú povinní zaobstarať si, a pri rozhodovaní zohľadniť všetky dostupné informácie týkajúce sa predmetu rozhodnutia, zachovávať mlčanlivosť o dôverných informáciách a skutočnostiach, ktorých prezradenie tretím osobám by mohlo spoločnosti spôsobiť škodu alebo ohroziť jej záujmy alebo záujmy jej akcionárov, a pri výkone svojej pôsobnosti nesmú uprednostňovať svoje záujmy, záujmy len niektorých akcionárov alebo záujmy tretích osôb pred záujmami spoločnosti.

Podľa § 194 ods. 6 obchodného zákonníka prvej vety platí, že tí členovia predstavenstva, ktorí porušili svoje povinnosti pri výkone svojej pôsobnosti, sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť škodu, ktorú tým spoločnosti spôsobili.

V zmysle § 194 ods. 7 obchodného zákonníka sa uvádza, že člen predstavenstva nezodpovedá za škodu, ak preukáže, že postupoval pri výkone svojej pôsobnosti s odbornou starostlivosťou a v dobrej viere, že koná v záujme spoločnosti. Členovia predstavenstva nezodpovedajú za škodu spôsobenú spoločnosti konaním, ktorým vykonávali uznesenie valného zhromaždenia; to neplatí, ak je uznesenie valného zhromaždenia v rozpore

s právnymi predpismi alebo stanovami spoločnosti. Členov predstavenstva nezbavuje zodpovednosti, ak ich konanie schválila dozorná rada.

Podľa § 194 ods. 8 obchodného zákonníka sú zakázané dohody medzi spoločnosťou a členom predstavenstva vylučujúce alebo obmedzujúce zodpovednosť člena predstavenstva; stanovy nemôžu obmedziť alebo vylúčiť zodpovednosť člena predstavenstva. Spoločnosť sa môže vzdať nárokov na náhradu škody voči členom predstavenstva alebo uzatvoriť s nimi dohodu o urovaní najskôr po troch rokoch od ich vzniku, a to len ak s tým vysloví súhlas valné zhromaždenie a ak proti takémuto rozhodnutiu na valnom zhromaždení nevznesie do zápisnice protest menšina akcionárov s akciami, ktorých menovitá hodnota dosahuje najmenej 5 % základného imania.

Nasledujúci ods. 9 cit. § 194 obchodného zákonníka uvádza, že nároky spoločnosti na náhradu škody voči členom predstavenstva môže uplatniť vo svojom mene a na vlastný účet veriteľ spoločnosti, ak nemôže uspokojiť svoju pohľadávku z majetku spoločnosti. Ustanovenia odsekov 6 až 8 sa použijú primerane. Nároky veriteľov spoločnosti voči členom predstavenstva nezanikajú, ak sa spoločnosť vzdá nárokov na náhradu škody alebo s nimi uzatvorí dohodu o urovaní. Ak je na majetok spoločnosti vyhlásený konkurz, uplatňuje nároky veriteľov spoločnosti voči členom predstavenstva správca konkurznej podstaty.

Výbor tiež zbral do úvahy skutočnosť, že verejný funkcionár ako člen štatutárneho orgánu poisťníka uzavrel poisťnú zmluvu na poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú vedúcimi pracovníkmi štátnej akciovej spoločnosti tretím osobám, vrátane pracovnoprávnej zodpovednosti (bod 20 opisu predmetu zákazky). Zaoberal sa skutočnosťou, že člen štatutárneho orgánu poisťníka bol v rovnaký moment aj verejným funkcionárom, a predmetné poistenie smerovalo aj k úhrade škody spôsobenej v rámci pracovnoprávneho vzťahu.

Pritom pracovnoprávna zodpovednosť je sankčný vzťah, ktorý vzniká porušením povinnosti, a ktorého hlavným obsahom je povinnosť škodcu uhradiť škodu, a právo poškodeného túto náhradu škody požadovať. Samozrejme existuje právna možnosť poistiť sa i za škodu vyplývajúcu z pracovnoprávneho vzťahu, avšak v takomto prípade je logické a v súlade s dobrými mravmi, aby náklady znášal ten, kto bude mať z toho určitú výhodu (prospech). V prípade, že tomu tak nie je, a náklady na poisťné má hradiť zamestnávateľ,

stráca sa tým nielen reparačná a satisfakčná funkcia pracovnoprávnej zodpovednosti, ale najmä preventívna funkcia vymedzená vo viacerých ustanoveniach pracovnoprávnych predpisov.

Medzi základné povinnosti zamestnancov patrí povinnosť chrániť majetok zamestnávateľa. Zamestnanci sú povinní riadne hospodáriť s prostriedkami, ktoré im zveril zamestnávateľ, chrániť jeho majetok, a nekonat' v rozpore s oprávnenými záujmami zamestnávateľa (§ 81 písm. e) ZP).

Uzavretie takejto poistnej zmluvy, pri ktorej zamestnanec nemá zodpovednosť za svoje konanie a za škodu, ktorú tým spôsobí, nie je bežné, a pokiaľ je, treba skúmať, v koho prospech je uzavretá. Samozrejme je to poistník, ktorý je chránený voči konaniu svojho zamestnanca, ale na druhej strane aj poistený vedúci zamestnanec, ktorý nebude mať v tomto prípade povinnosť škodu nahradiť osobne a zo svojho, a to i v prípade, že o tom rozhodne súd alebo iný orgán, keďže vždy ide o zavinené konanie.

V prípade, že takúto zmluvu uzavrie v mene zamestnávateľa jeho štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu, je to vždy otázka jeho zodpovednosti za takéto konanie, avšak ak za zamestnávateľa koná verejný funkcionár, nastane stav nielen etického, či morálneho konfliktu, ale aj konfliktu verejného záujmu a osobného záujmu. Pokiaľ verejný funkcionár má takúto poistnú zmluvu v mene zamestnávateľa, ale v prospech svojej osoby (i keď ide o prípadné budúce možné plnenie), nastáva tu konflikt záujmov, keďže takúto zmluvu uzavrel za prostriedky štátnej akciovej spoločnosti, a nie zo svojich prostriedkov. Je potrebné uviesť, že pokiaľ ide o poistenie zodpovednosti akciovej spoločnosti za škody spôsobené jej vedúcimi zamestnancami tretej osobe, má poistenie svoje opodstatnenie. Avšak ak toto poistenie vylučuje realizáciu pracovnoprávnej zodpovednosti, ktorá má nastúpiť na základe pracovnoprávnych predpisov voči zavinenému konaniu vedúcich zamestnancov je potrebné, aby sa dôsledne zvažovalo o aký záujem ide. Ak teda verejný funkcionár uzavrie takúto poistnú zmluvu v prospech budúceho možného plnenia vo svoj prospech (nemožnosť realizácie pracovnoprávnej zodpovednosti voči jeho osobe), ide o osobný záujem, ktorý nesmie prevažovať nad verejným záujmom.

Pokiaľ sa týka bodu 7 poistnej zmluvy medzi Národnou diaľničnou spoločnosťou, a. s. Bratislava a Allianz Slovenská poisťovňa, a. s. Bratislava, tento obsahuje ustanovenia takéhoto druhu, pričom ich nebolo nevyhnutné uzavrieť. Keďže

na strane poistenca uzatváral poistnú zmluvu tiež verejný funkcionár D. M., ako člen štatutárneho orgánu poistenej akciovej spoločnosti, je zodpovedný i za obsah zmluvy, a uvedené možné budúce plnenie v prospech jeho samotného. Tým, že takéto plnenie dojednal, a takúto poistnú zmluvu v mene spoločnosti uzavrel, sa dopustil konania v rozpore s čl. 4 ods. 1 a čl. 4 ods. 2 písm. a) ústavného zákona, a naplnil tým skutkový a právny stav tak, ako je uvedený vo výroku tohto rozhodnutia.

Uzavretie predmetného poistenia prináša majetkový prospech členom orgánov Národnej diaľničnej spoločnosti, a.s. Bratislava, nakoľko prípadné škody bude za nich vyplácať poisťovňa a poistenie je platené z prostriedkov spoločnosti, nie samotnými členmi orgánov. Skutočnosť, že aj zaplatené poistné predstavuje majetkový prospech, je zrejme napríklad aj z odôvodnenia rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. augusta 1999 sp. zn. 1 Obo 56/99.»

V súvislosti s návrhom navrhovateľa ústavný súd v prvom rade poznamenáva, že napádané rozhodnutie výboru bolo navrhovateľovi doručené 13. júla 2013, pričom jeho samotný návrh bol ústavnému súdu doručený faxom 9. augusta 2013 a následne poštou, pričom na poštovú prepravu bol podaný 9. augusta 2013 (ústavnému súdu bol poštou doručený 12. augusta 2013), čo znamená že návrh navrhovateľa bol ústavnému súdu podaný v lehote podľa citovaného čl. 10 ods. 2 ústavného zákona o ochrane verejného záujmu, t. j. bol podaný riadne a včas.

Podstata argumentácie navrhovateľa je založená na jeho konštatácii o štandardnosti dojednaní obsiahnutých v dotknutej poistnej zmluve, ktoré mali byť dojednané výlučne v prospech a v záujme ochrany majetku dotknutej akciovej spoločnosti, a nie v záujme ochrany majetku členov jej riadiacich orgánov, ktorí sú v tejto dotknutej poistnej zmluve označení ako „poistené“ osoby. Súčasne navrhovateľ vo všeobecnej rovine poukázal na skutočnosť, že obdobné poistné zmluvy majú uzavreté aj iné spoločnosti vo vlastníctve štátu, pričom zdôraznil, že ide o štandardný typ poistenia.

V uvedených súvislostiach ústavný súd na margo tvrdeného poukazuje na skutočnosť, že iba samotné konštatovanie o štandardnosti dotknutých zmluvných

dojednaní ešte bez ďalšieho nie je dôkazom o ich ústavnosti v prípade, ak tieto zmluvné dojednania neboli podrobené testu ústavnosti, a to napr. aj skrze ustanovení ústavného zákona o ochrane verejného záujmu.

V danom prípade je dotknutá akciová spoločnosť spoločnosťou v 100 % vlastníctve štátu (štát je jej jediným akcionárom, pozn.), ktorej právna forma, štruktúra (pokiaľ ide o riadiace orgány) a fungovanie sa spravuje príslušnými ustanoveniami § 154 a nasl. Obchodného zákonníka upravujúcimi problematiku akciovej spoločnosti. Podľa Obchodného zákonníka je osobitne v § 154 ods. 1 upravená zodpovednosť akciovej spoločnosti ako celku navonok voči tretím osobám za nesplnenie si svojich záväzkov a v § 194 ods. 6 je osobitne upravená zodpovednosť členov predstavenstva akciovej spoločnosti ako jej vrcholových riadiacich pracovníkov dovnútra voči samotnej akciovej spoločnosti za škodu, ktorú by jej spôsobili nesplnením si svojich povinností pri výkone svojej pôsobnosti.

Podľa § 154 ods. 1 Obchodného zákonníka spoločnosť zodpovedá za porušenie svojich záväzkov celým svojím majetkom. Akcionár neručí za záväzky spoločnosti.

Podľa § 194 ods. 6 Obchodného zákonníka členovia predstavenstva, ktorí porušili svoje povinnosti pri výkone svojej pôsobnosti, sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť škodu, ktorú tým spoločnosti spôsobili.

Z uvedeného vyplýva, že v prípade vzniku škody tretej osobe vzniknutej v dôsledku činnosti akciovej spoločnosti nie je povinnosťou tejto tretej osoby skúmať, kto, resp. ktorý riadiaci pracovník akciovej spoločnosti túto škodu spôsobil, pretože akciová spoločnosť má ex lege objektívnu zodpovednosť za túto škodu voči tretej osobe a ručí za ňu celým svojím majetkom. Až následne nastupuje objektívna zodpovednosť členov predstavenstva za túto škodu voči akciovej spoločnosti, ak vznikla porušením povinnosti v ich riadiacej pôsobnosti, za škodu zodpovedajú neobmedzene v celom jej rozsahu.

Vzhľadom na uvedené je zrejmé, že je nevyhnutne potrebné oddeliť zodpovednosť akciovej spoločnosti za škodu, ktorá by eventuálne mohla vzniknúť navonok tretím subjektom v dôsledku toho, že by akciová spoločnosť nesplnila svoje záväzky voči týmto tretím osobám na jednej strane, a na strane druhej internú zodpovednosť jej riadiacich pracovníkov (členov predstavenstva) voči samotnej akciovej spoločnosti za škodu spôsobenú akciovej spoločnosti porušením povinností v ich riadiacej pôsobnosti.

Podľa ústavného súdu vzhľadom na uvedené, tak nemožno stotožňovať, resp. kumulovať do jedného inštitútu zodpovednosť akciovej spoločnosti za ňou spôsobenú škodu, ktorá sa uplatňuje voči tretím subjektom, a tiež zodpovednosť členov predstavenstva za škodu, ktorá sa uplatňuje interne voči samotnej akciovej spoločnosti v rozsahu porušenia povinností v ich riadiacej pôsobnosti, tak ako to učinil navrhovateľ.

Dojednaním poistnej zmluvy o zodpovednosti za škodu je poistená, resp. chránená zodpovednosť za škodu toho subjektu, ktorý je predmetnou poistnou zmluvou poistený. Inými slovami, v prípade ak nastane poistná udalosť na strane poisteného subjektu, ktorou je pri tomto type poistenia vznik škodovej udalosti, za ktorú je poistený zodpovedný, poisťovateľ (poisťovňa) uhradí do výšky poistného krytia túto škodu poškodenému namiesto poisteného, čím je v konečnom dôsledku chránený majetok poisteného pred výdavkami za náhradu tejto škody, za ktorej vznik je inak poistený zodpovedný.

V danom prípade už zo samotného označenia dotknutej poistnej zmluvy – „*Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú členmi orgánov spoločnosti*“ – vyplýva, že predmetným zmluvným dojednaním je poistená, resp. chránená zodpovednosť za škodu poistených osôb, ktorými sú v tomto prípade „*všetci minulí, súčasní a budúci členovia predstavenstva, členovia dozornej rady, prokuristi a riadiaci zamestnanci spoločnosti v zmysle bodu 6 osobitných dojednaní a ostatné osoby*“, takže v konečnom dôsledku je tak v prípade vzniku ich zodpovednosti za škodu voči akciovej spoločnosti v prvom rade chránený ich záujem a majetok, a nie majetok dotknutej akciovej spoločnosti, pretože majetok akciovej spoločnosti, resp. jej právo na náhradu jej spôsobenej škody, za ktorú zodpovedajú napr. členovia jej predstavenstva, je primárne chránené ex lege, a to ustanovením o zodpovednosti

týchto osôb za túto škodu neobmedzene celým ich majetkom. Inými slovami, dotknutá poisťná zmluva je uzavretá v prvom rade na ochranu poistených osôb (teda aj navrhovateľa), a nie primárne na ochranu majetku dotknutej akciovej spoločnosti, tak ako to tvrdí navrhovateľ.

Ústavný súd v uvedených súvislostiach samozrejme pripúšťa, že sprostredkovane, resp. druhotne je dotknutou poisťnou zmluvou v konečnom dôsledku chránený aj majetok dotknutej akciovej spoločnosti, a teda aj akcionárov, a to najmä pred prípadnými negatívnymi dôsledkami neželaného konania poistených osôb (jej manažérov), v dôsledku ktorého (napr. zámerné zbavovanie sa majetku, ktorým tieto osoby ex lege zodpovedajú za škodu, pozn.) by mohlo byť ohrozené reálne vymożenie splnenia si ich záväzkov voči akciovej spoločnosti v súvislosti s ich zodpovednosťou za nimi spôsobenú škodu, za ktorú ručia celým svojím majetkom (v tomto prípade by boli dôvodné napr. aj trestnoprávne dôsledky, pozn.), alebo napr. v prípadoch, keď by nimi spôsobená škoda, za ktorú zodpovedajú, výrazne presahovala výšku majetku týchto osôb (v tomto prípade by boli dôvodné napr. aj ustanovenia o spoluúčasti v poisťnej zmluve, pozn.) a pod., avšak tento účel dotknutej poisťnej zmluvy je len podporný a nemožno ním bezvýhradne odôvodňovať jej uzavretie, tak ako to tvrdí navrhovateľ.

Uvedeným sekundárnym účelom dotknutej poisťnej zmluvy, t. j. účelom spočívajúcim v druhotnej ochrane majetku akciovej spoločnosti, a teda aj majetku akcionárov, však možno odôvodniť rozhodnutie akciovej spoločnosti uzatvoriť dotknutú poisťnú zmluvu (ako poisťník) v prospech osôb, ktorých zodpovednosť za škodu je touto dotknutou poisťnou zmluvou primárne chránená (t. j. v prospech poistených), a tiež s tým súvisiaci jej záväzok platiť buď v celom rozsahu (čo je aj v dotknutom prípade, pozn.), alebo čiastočne aj dojednané poisťné namiesto samotného poisteného, resp. namiesto poistených.

Ústavný súd však zdôrazňuje, že aj v tomto prípade, t. j. v prípade, keď sa akciová spoločnosť rozhodne (napriek štandardu, podľa ktorého si poistený v prípade poistenia svojej zodpovednosti za škodu platiť poisťné zväčša sám, pozn.) v prospech poistených

uzavrieť poisťnú zmluvu na ochranu ich zodpovednosti za škodu s cieľom chrániť aj seba zabezpečením vymáhateľnosti svojich škodových nárokov od týchto osôb a zaviazá sa za nich platiť poisťné (buď v celku, alebo čiastočne), je potrebné mať na zreteli, aby poisťným krytím v takejto poisťnej zmluve boli zaistené iba také poisťné udalosti, pri ktorých vznikne škoda výhradne iba pri výkone pracovných činností týchto riadiacich zamestnancov v rozsahu ich pôsobností.

Vzhľadom na uvedené tak dotknutou poisťnou zmluvou, z ktorej platí namiesto poisťovaných subjektov poisťné akciová spoločnosť (tobôž, ak ide o akciovú spoločnosť v 100 % vlastníctve štátu, bez schválenia a súhlasu tohto jediného akcionára, pozn.), by nemali byť poisťované aj také škodové nároky voči riadiacim zamestnancom tejto akciovej spoločnosti, ktoré si poškodení môžu uplatniť priamo voči týmto riadiacim zamestnancom ako jednotlivcom, resp. ako voči fyzickým osobám, a nie voči spoločnosti, pretože ide o škodové nároky, ktoré nesúvisia s výkonom ich pracovných povinností v rozsahu ich pôsobností (napr. nárok na náhradu škody za príp. sexuálne obťažovanie, konanie o ochrane dobrého mena fyzickej osoby, konanie o nároku na náhradu škody za ublíženie na zdraví mimo výkonu práce, nároky zamestnávateľa voči riadiacim zamestnancom na náhradu škody z pracovnoprávných vzťahov, napr. za škodu spôsobenú na im zverených veciach, ako aj trovy týchto súdnych konaní a pod.). Uvedené však dotknutým riadiacim zamestnancom akciovej spoločnosti nebráni, aby si sami pripoistili svoju zodpovednosť aj pre takéto prípady, avšak v tomto prípade sú ako poisťovní povinní znášať poisťné sami zo svojho, nie z majetku akciovej spoločnosti a bez jej súhlasu (tobôž, ak ide ako v danom prípade o majetok štátu, pozn.).

Aj v posudzovanom prípade navrhovateľ ako predseda predstavenstva uzavrel v mene dotknutej akciovej spoločnosti dotknutú poisťnú zmluvu na poisťovanie aj svojej zodpovednosti za škodu, v rámci zmluvných dojednaní ktorej bolo dojednané aj poisťovanie takých škodových udalostí, poisťovanie za ktoré by mal v zmysle už uvedeného znášať zo svojho sám navrhovateľ, resp. sami všetci poisťovní. V tomto smere sa možno stotožniť so záverom výboru, že uzavretím dotknutej poisťnej zmluvy navrhovateľ získal na úkor verejného záujmu osobný prospech, pretože osobným (majetkovým) prospechom nie je len

to, o čo by sa majetok dotknutej osoby mohol zväčšiť, no nezväčší sa, tak ako to poníma navrhovateľ (t. j. nie je to len suma, o ktorú by si navrhovateľ polepšil, keby sa priamo jemu, a nie akciovej spoločnosti vyplatilo poistné plnenie z poistnej udalosti, tak ako sa bráni navrhovateľ, pozn.), ale osobným (majetkovým) prospechom je aj to, o čo by sa majetok dotknutej osoby mohol zmenšiť, ale sa v konečnom dôsledku nezmenšil (t. j. osobným majetkovým prospechom je aj suma, ktorú takýmto spôsobom navrhovateľ ušetril tým, že za poistenie svojej zodpovednosti nielen za škodové udalosti súvisiace s výkonom jeho pracovných povinností v rozsahu jeho pôsobností, ale aj za škodové udalosti nesúvisiace s jeho pracovnou pôsobnosťou neplatil poistné sám zo svojho, ale ho za neho platila dotknutá akciová spoločnosť, pozn.).

V tomto smere neobstojí ani obranná argumentácia navrhovateľa, podľa ktorej dotknutá poistná zmluva z 13. júna 2012 bola predmetom verejného obstarávania, na schválení súťažných podkladov ktorého sa on nepodieľal, a teda z tohto dôvodu by nemal byť ani sankcionovaný za jej uzavretie (navrhovateľ neuviedol žiadne konkrétne dátumy, napr. začatia verejného obstarávania a pod., a táto jeho námietka je formulovaná iba vo všeobecnej rovine, pozn.). Podľa zistenia ústavného súdu zo spisu výboru č. k. VP/03/13-K navrhovateľ bol členom predstavenstva dotknutej akciovej spoločnosti už od januára 2012. V tejto súvislosti je však podstatná skutočnosť, že navrhovateľ predmetnú námietku prvýkrát uplatnil až v konaní pred ústavným súdom, avšak vôbec ju nezmienil vo svojom vyjadrení z 19. februára 2013 adresovanom výboru, ktorý sa tak nemal možnosť s touto námietkou navrhovateľa vysporiadať, preto nemohla byť ani predmetom prieskumu ústavným súdom.

Napokon v súvislosti s námietkou navrhovateľa týkajúcou sa procesných pochybení výboru v procese prijímania napádaného rozhodnutia ústavný súd podotýka, že zo spisu výboru č. k. VP/03/13-K zistil, že výrok napádaného rozhodnutia bol výborom skutočne prijatý 23. mája 2013 (pozri zápisnicu zo zasadnutia výboru, pozn.), tak ako to vyplýva aj zo samotného rozhodnutia, pričom výrok o uložení pokuty navrhovateľovi bol prijatý vo všeobecnom znení v súlade s čl. 9 ods. 10 písm. e) ústavného zákona o ochrane verejného záujmu, podľa ktorého výbor rozhodol, že navrhovateľovi sa uloží pokuta v sume

12-násobku jeho mesačného platu verejného funkcionára. Z uvedeného vyplýva, že napádané rozhodnutie bolo výborom prijaté v súlade s ústavným zákonom o ochrane verejného záujmu, pretože sankčné ustanovenie čl. 9 ods. 10 písm. e) predmetného ústavného zákona korešponduje, resp. sa uplatňuje v prípade porušenia čl. 4 tohto ústavného zákona, čo bol prípad navrhovateľa. Na uvedenom nič nemení ani skutočnosť, že výbor až následne po prijatí svojho rozhodnutia dopytmi zisťoval skutočnú výšku mesačného príjmu navrhovateľa, pretože tu ide o obdobnú situáciu, aká sa vyskytuje aj v postupe napr. všeobecných súdov, ktoré pri vyhlásení rozhodnutia iba vo všeobecnom výroku konštatujú, napr. priznanie nároku na náhradu trov konania úspešnému účastníkovi, a až následne po vyhlásení rozhodnutia tieto trovy úspešný účastník vyčíslil, resp. konkretizuje ich výšku.

Preskúmaním návrhu navrhovateľa ústavný súd dospel k záveru, že konanie navrhovateľa bolo v rozpore s čl. 4 ods. 1 a 2 písm. a) ústavného zákona o ochrane verejného záujmu, preto ústavný súd návrh navrhovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnený (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Nad rámec odôvodnenia tohto rozhodnutia ústavný súd poznamenáva, že v konaní o preskúmaní rozhodnutia výboru vo veciach rozporu osobného záujmu s verejným záujmom rozhoduje ústavný súd v súlade s § 73b ods. 3 zákona o ústavnom súde vo veci samej buď uznesením, ktorým potvrdí napadnuté rozhodnutie výboru, alebo nálezom, ktorým napadnuté rozhodnutie výboru zruší. Pretože osobitná úprava konania o preskúmaní rozhodnutia výboru vo veciach rozporu osobného záujmu s verejným záujmom obsiahnutá v ustanoveniach § 73a a § 73b zákona o ústavnom súde neustanovuje, pokiaľ ide povinnosť predbežného prerokovania každého návrhu na neverejnom zasadnutí, inak (§ 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde), je podľa názoru ústavného súdu aj v týchto konaniach potrebné uplatniť postup podľa § 25 ods. 2 a 3 zákona o ústavnom súde. Z uvedeného vyplýva, že senát ústavného súdu môže odmietnuť návrh už po jeho predbežnom prerokovaní, a to v prípade, že zistí existenciu niektorého z dôvodov uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Takýmto dôvodom je aj zistenie, že podaný návrh je celkom nedôvodný a evidentne bez nutnosti ďalšieho skúmania ho možno kvalifikovať ako návrh zjavne neopodstatnený. V takomto prípade nepovažuje ústavný súd za nevyhnutné ani za účelné

rozhodovať najskôr o prijatí návrhu na ďalšie konanie a následne v konaní vo veci samej napadnuté uznesenie výboru uznesením potvrdiť. Takýto postup je v súlade s uznesením pléna ústavného súdu č. k. PLz. ÚS 1/07-3 z 2. mája 2007, podľa ktorého „Na konanie o návrhoch vo veciach ochrany verejného záujmu a zamedzenia rozporu záujmov podľa čl. 9 a nasl. ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení ústavného zákona č. 545/2005 Z. z. sa vzťahuje § 25 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého sa každý návrh predbežne prerokuje“.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. augusta 2014